

druhý odstavec odh. řádu pro nemovitosti kapitalisováním čistého výtěžku, poněvadž jest ve své podstatě ideelním podílem na průmyslovém, v činnosti jsoucím podniku. Poněvadž k určení obou hodnot bude nezbytno slyšení znalce, musila býti zrušena usnesení obou nižších soudů a uznáno, jak se stalo.

Čís. 7303.

Náhradní nárok podle § 346 obč. zák. jest nárokem samostatným, jež nelze uplatňovati ve sporu z rušené držby, nýbrž jen ve sporu petitorním. Předpokládá zavinění rušitele, podle jehož stupně se pak řídí rozsah náhrady. Pro náhradní nárok podle § 346 obč. zák. jest lhostejno, zda si rušitel sám zjednal vadným způsobem držbu, či zda držbu pro něho takovým vadným způsobem zjednanou podržel, ač znal stav věci, a tím způsobil škodu dřívějšímu držiteli. Lhostejno, že rušitel měl k věci právo vlastnické. Na jakosti a povaze držby nezáleží. Nároku na náhradu škody podle § 346 obč. zák. nemůže se dotknouti dodatečné zrušení smlouvy, jež tvořila titul pořádné držby.

(Rozh. ze dne 8. září 1927, Rv I 1697/26.)

Žalobce domáhal se na žalovaném náhrady škody pro bezprávné odejmutí koně. O b a n i ž š í s o u d y žalobu zamítly.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by, doplně řízení, znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Jak bylo dosud nižšími soudy zjištěno, dohodly se strany počátkem ledna 1925, že si vymění vzájemně koně, že žalobce doplatí žalovanému 4.500 Kč, že mu dá na tuto sumu hned směnku, spolupodepsanou dvěma ručiteli, a že zůstane žalovanému vyhrazeno právo vlastnické ku směnnému koni až do úplného zaplacení onoho nedoplatku (žalovaný však tvrdil v odpovědi na žalobu, že si vyhradil právo vlastnické až do vydání žirované směnky, p ř í p a d n ě do úplného zaplacení). Nesporno jest, že žalovaný předal žalobci směnného koně hned po uzavření smlouvy, že však si koně dne 15. března 1925 dal zase svými zaměstnanci zpět přivést, že byl proto ve sporu pro rušenou držbu (správně odňatou držbu) odsouzen ke vrácení koně a že kůň v důsledku vedené exekuce byl po té dne 3. srpna 1925 žalobci vrácen. Za řízení v první stolici byl sice o sporu pro rušenou držbu a o vedení exekuce připuštěn důkaz spisy, ale nebyl proveden, leč v tomto směru nečinily strany ani v první stolici, ani v řízení opravném výtek. Žalobce domáhá se na žalovaném náhrady škody, kterou prý utrpěl bezprávným odejmutím koně v době od 15. března 1925 do 3. srpna 1925, a tvrdí v žalobě, že žalovaný poslal k němu do bytu své dva zaměstnance, kteří zastihli doma jen děti, jež ohrožovali, až jim ukázaly stáj, načež zaměstnanci koně

vyvedli a jej žalovanému dovedli. Dále tvrdí žalobce v žalobě, že učinil proto na žalovaného trestní oznámení. O tom byl veden důkaz trestními spisy, který byl připuštěn a proveden. Staly se tedy tyto trestní spisy součástí sporné látky a z nich je zjevno, že žalobce v trestním oznámení tvrdil, že žalovaný oběma svým zaměstnancům výslovně nařídil, by koně za každé podmínky k němu přivedli, a že, když se tak stalo a když žalobce ještě téhož dne k žalovanému přišel, tento nechtěl o ničem vědět. Z tohoto děje jest zjevno, že žalobce opírá nárok na náhradu škody o předpis § 346 obč. zák., který upravuje soudní ochranu při o d n ě t í d r ž b y a nařizuje, že každý nepravý držitel může být žalován jak na obnovení předešlého stavu, tak na odškodnění a že oboje musí soud po právním jednání naříditi, nehledě k silnějšímu snad právu, které by žalovaný na věc míti mohl. Jest tedy zkoumati, jaké jsou zákonné předpoklady tohoto nároku na odškodnění. Zákon dovoluje při porušení držby jen v případě § 344 obč. zák. nutnou sebeobranu, ale jinak zakazuje v § 19 obč. zák. svépomoc a praví, že kdo použije svépomoci, jest za to odpověden. Nutným důsledkem tohoto předpisu jsou předpisy §§ 339 a 346 obč. zák. o následcích rušené nebo odňaté držby. Náhradní nárok stanovený v § 346 obč. zák. jest nárokem samostatným, který nelze uplatniti ve sporu rušebním (§ 457 c. ř. s.), nýbrž jen ve sporu petitorním, a který předpokládá — jako každý nárok na náhradu škody — z a v i n ě n í rušitele, podle jehož stupně se pak řídí rozsah náhrady (§§ 1294, 1295, 1323, 1324 a 1331 obč. zák.). V souzeném případě lze v tomto období ponechat stranou spornou otázku, zda při r u š e n é držbě se také předpokládá zavinění rušitelovo a zda tedy soudní ochrana nemá místa proti tomu, kdo jednal bezelstně, či zda na subjektivních názorech rušitele nezáleží (jak zastává Randa: Besitz str. 171, 213 a 259), neboť zde o rušenou držbu nejde. Lze však ponechat stranou také otázku, zda na subjektivních názorech rušitelových nezáleží aspoň při žalobě pro o d n ě t í držby vi, clam, praecario (Randa l. c. a Ehrenzweig I/2 str. 88), neboť v tomto případě byla by v i n a žalovaného na odnětí držby dokázána, kdyby bylo pravdivým tvrzení žalobcovo, že žalovaný dal svým zaměstnancům příkaz, by koně za každou cenu zpět přivedli; ano stačilo by, kdyby si byl žalovaný přivedeného koně podržel, ačkoli zvěděl, jakým způsobem byl z držby žalobcovy odňat, a kdyby z tohoto odnětí nebo podržení koně byla vzešla žalobci škoda. Nemůžeme pro náhradní nárok podle § 346 obč. zák. záležeti na rozdílu, zda si žalovaný sám zjednal vadným způsobem držbu, či zda držbu pro něho takovým vadným způsobem zjednanou podržel, ač znal stav věci a tím způsobil škodu dřívějšímu držiteli. Ale právě v těchto směrech chybí řádná skutková zjištění nižších soudů, které kladly váhu jen na namítané vlastnické právo žalovaného ke směnennému koni. První soud se způsobem odnětí držby vůbec neobíral, domnívaje se, že žalovaný jako vlastník odňatého koně mohl s ním libovolně nakládati a jej i odvésti. Že tento názor není správným, vychází již z toho, co bylo předesláno. Ačkoli zůstalo žalovanému vlastnické právo vyhrazeno, byl přece kuň v držbě žalobcově; na povaze této jeho držby nezáleželo (§§ 339 a 344 obč. zák.); žalovaný nebyl

oprávněněn svémocně držbu koně žalobci odňati, i když tím chtěl uplatnit své vlastnické právo ke koni, tedy jak zákon v § 346 obč. zák. praví »silnější právo na věc«; případná neznalost zákona by ho neomluvila (§ 2 obč. zák.). Odvolací soud zjistil »doznáním žalovaného, že sám hned po uzavření smlouvy svého koně žalobci sice předal, ale koně toho dne 15. března 1925 zase posléz jmenovanému svémocně odňal, pokud se týče svými služebními odňiti dal a vyvodil z toho zavinění žalovaného«. Ale takové doznání žalovaného ze spisů není zjevno (důkaz spisy o rušené držbě — jak již řečeno — nebyl proveden a z doznání žalovaného jde jen na jevo, že byl v držebním sporu odsouzen ke vrácení koně), naopak žalovaný tvrdil a o tom důkazy nabídl, že poslal své kočí k žalobci s dopisem, ve kterém žádal o vrácení koně, že kočí pak koně přivedli, že on se o to nestaral, jak byl jeho příkaz splněn, a že kdyby se byli kočí dopustili nějakého násilí, nebylo by toto kryto jeho příkazem. A dále tvrdil, že kůň byl žalobci vrácen třetí osobou bez jeho vědomí a svolení. Žalovaný se řečenému skutkovému zjištění odvolacího soudu brániti nemohl, když ve sporu zvítězil, ale že s ním nesouhlasil, je vidno z dovolací odpovědi, kde se ohražuje proti názoru odvolacího soudu, že má vinu na odnětí koně, a také již v dovolacím sdělení zdůrazňoval, že viny nemá a že za jednání svých zaměstnanců nezodpovídá. Nevyjádřil se ovšem o tom, proč koně zase nevrátil a proč se dal žalovati pro odňatou držbu a vůbec zůstala nevyjasněna otázka, co se s koněm dalo v době od 15. března do 3. srpna 1925 (§§ 178 a 182 c. ř. s.). Žalobce v dovolání vychází prostě z předpokladu zakázaného činu a zavinění žalovaného, nestaraje se o skutková zjištění. Bude tedy nutno zjistiti, jakým způsobem se žalovaný účastnil na odnětí, po případě na nevrácení koně. Teprve pak bude lze posouditi, zda a v jakém stupni má žalovaný vinu na tom, že kůň v době od 15. března 1925 do 3. srpna 1925 žalobci vrácen nebyl. Odůvodněno jest dovolání, vytykající odvolacímu soudu, že nesprávně posoudil věc po stránce právní také v otázce škody. Odvolací soud jest toho názoru, že, když kůň zůstal vlastnictvím žalovaného, měl tento a nikoli žalobce podle §§ 329 a 354 obč. zák. nárok na užitky koně, o jichž náhradu jest žalováno, zvláště prý, když žalobce, nesplniv smlouvy, pozbyl úplně i důvodu k držbě koně. Dále praví odvolací soud, že za škodu ve smyslu § 1293 obč. zák. lze pokládati jen skutečnou újmu, která byla někomu způsobena na jeho jmění, právech, nebo na jeho osobě, nikoli však také na jeho zájmech. Nehledíc k tomu, že z rozsudku není zjevno, ze kterých skutečností došel odvolací soud k právnímu závěru o nesplnění smlouvy žalobcem, a že není zjevno, v čem odvolací soud shledává v tomto případě rozdíl mezi újmou na právech a újmou na zájmech, což dovolání právem vytyká, přehlíží odvolací soud jednak, co jest základem této žaloby, jednak v čem záleží škoda, kterou žalobce nahrazenu míti žádá. a) Právním důvodem této žaloby není porušení práva vlastnického, nýbrž porušení držby jejím odnětím. Rušitel, který odejme věc z cizí držby násilím, lstí nebo výprosou, musí podle § 346 obč. zák. již proto, že tak učinil, že jednal svémocně a že nedovolal se pomoci zákonem předepsané, obnoviti dřívější stav a mimo to nahra-

dití škodu a to i tehdy, kdyby měl k věci silnější právo, tedy třeba i právo vlastnické. Musí nahradit škodu, kterou utrpěl držitel odnětím držby po dobu, po kterou mu byla držba odňata. Na jakosti a povaze držby, jak již řečeno, nezáleží a rozsah náhrady řídí se stupněm viny. Vše to odvolací soud přehlédl a předpisy §§ 329 a 354 obč. zák., na které se odvolává, a rovněž předpis § 335 obč. zák., na nějž se odvolává žalovaný, se nehodí na tento případ. Z téhož důvodu jest pro tento spor bez významu i námitka žalovaného, že prý později došlo ke zrušení smlouvy ex tunc, že sám žalovaný má proti žalobci nárok na náhradu škody pro nesplnění a že obě strany mají nárok na vydání odpůrcova obohacení, že tedy by musil žalobce vydati užitek z koně a že, co by bylo takto bezdůvodným obohacením, nemůže býti na druhé straně náhradním nárokem. Netřeba se tu obíratí otázkou, zda skutečně došlo ke zrušení smlouvy, správně otázkou, zda žalovaný ze dvou jemu v § 918 odst. 1 obč. zák. vyhrazených práv si zvolil ustoupení od smlouvy, ani otázkou, zda má žalovaný nárok na náhradu škody pro nesplnění (§ 921 obč. zák.), neboť dodatečné zrušení smlouvy jako titulu pořádné držby žalobcovy nemohlo se dotknouti jeho nároku na náhradu škody podle § 346 obč. zák., který přísluší i nepořádnému držiteli, jenž byl z držby vysazen. Totéž platí o domnělé podmínce smlouvy, k níž jest podotknouti, že žalovaný v žalobní odpovědi mluvil o podmínce kreditování doplatku, nikoli o podmínce hotovosti smlouvy. Ve příčině domnělého nároku žalovaného na náhradu škody pro nesplnění šlo by jen o vzájemnou pohledávku žalovaného, která však nebyla ani specifikována, ani započtením uplatněna. Netřeba se tudíž tímto nárokem žalovaného vůbec obíratí. b) Škoda, kterou žalobce nahrazenu míti žádá, záleží podle jeho přednesu v ušlém výdělku za úplatné poskytování povozů a za nemožnost provozovati cihelnu. Jde tedy o škodu majetkovou podle § 1293 obč. zák. a nikoli o újmu na zájmech, jak míní odvolací soud. Pokud je tento nárok odůvodněn a do jaké výše, nutno teprve v doplněném řízení vyšetřiti, neboť nižší soudy se důsledkem svých názorů touto otázkou neobíraly. V tom směru jest odůvodněn také uplatněný dovolací důvod § 503 čís. 2 c. ř. s. Ježto tedy pro nesprávné právní posouzení věci nebyly zjištěny skutečnosti pro rozhodnutí sporu podstatné a vada ta zasahuje až do první stolice, bylo postupovati podle § 503 čís. 2 a 510 c. ř. s.

Čís. 7304.

Odhad za účelem vyměření dávky z přírůstku hodnoty.

O tom, jaký vliv bude míti rozdíl ve vnitřní hodnotě bývalé rak.-uh. koruny a Kč na vypočítání přírůstku hodnoty a vyměření dávky z přírůstku hodnoty, nepřísluší rozhodovati soudům, nýbrž samosprávným úřadům pověřeným vyměřením dávky.

Při určení odhadní ceny dlužno přihlížeti i k náhradě, již platí doly ročně v různé výši majiteli nemovitosti za škody poddolováním.

(Rozh. ze dne 8. září 1927, R II 267/27.)